

Kirsten Bøggilds prædiken 2. søndag i fasten

Taler

Kirsten Bøggild
Sognepræst

Dato

18. marts 1984

Sted

Sct. Lukas Kirke, Aarhus

Omstændigheder**Prædikentekst**

Markusevangeliet kapitel 9, vers 17-29

Salmer

Han, som har hjulpet hidindtil
Dig rummer ej himle
Kvindeli! din tro er stor
Så skal dog Satans rige
Lyksaligt det folk, som har øre for klang
Jesus os til trøst og gavn

TAVSHEDENS DÆMONI

Den onde ånd, som var i den syge dreng, var både stum og døv. Men hvad kan det betyde?

Der er noget, der hedder stilhed. Og der er noget, der hedder tavshed. Stilheden kan være smuk. Stilheden over vidderne i højfjeldet er betagende. Stilhed kan være noget stort. Den kan være en lise for sindet, en livs- nødvendig hvile for sjæl og krop, som gennem lang tid bombarderes med lydene fra det urolige liv i verden omkring os.

Men tavshed er noget andet end stilhed. Tavshed er noget tvunget. Det er noget uforløst. Ord, der ikke kan komme til udtryk af en eller anden grund. En afmagt. En form for fortvivelse. Tavshed kan være en form for dæmoni.

Menneskers forhold til hinanden er altid forbundet med stor usikkerhed. Alt det, der er imellem os, men aldrig udtales, kan tydes på flere måder: Hvad betyder den andens tavshed?

Lykke, mæthed, træthed, selvoptagethed, rådvild- hed? Ligegyldighed, foragt, lede, hævn, flugt?

Alt kan tænkes, når det andet menneske tier. Så myldrer modstridende tanker frem, mørke og ukendte følelser kan komme og fylde det tomme, tavse rum. Tavshed har det med at vække tvivl og alle tvivlens mørke følgesvende...

Franz Kafkas kærlighedsbreve til Milena, en ung, begavet, lidenskabelig kvinde, gift med en anden mand, er bevaret for eftertiden. Disse breve er – ud over så meget andet – et studium i, hvad den geografiske afstand, hvad tavsheden mellem de mange breve fra Milena, forårsager af uro og angst i Kafkas sind, af misforståelser, af følelsesmæssige højder og dybder. – Der er angsten for at miste Milenas kærlighed:

“Bliv ved med at bryde Dem om mig!” slutter et af de tidlige breve i et udråb af angst og bønfoldelse. – Men samtidig er der angsten for at følge lidenskaben, at leve den ud, hvilket giver sig udslag i alverdens forbehold over for at møde denne kvinde noget sted. Den kommer frem i natlige mareridt, i hvilke Kafka mødes med Milena i Wien, men kun behandles med ligegyldighed.

Tavshed er en tomhed, som ofte fyldes af tvivl og angst. Og den, der rammes og såres af den andens tavshed, bliver måske selv tavs. Vred og hadefuld. – Tavshed er dæmonisk, for alt kan tænkes, når man ikke har et ord at holde sig til.

Tavsheden brydes af det talte eller skrevne ord. Når et menneske taler og udtrykker sig, lukkes der op for nye muligheder. Det dæmonisk lukkede rum brydes op. Måske viser det sig, at tvivl og angst og vrede var helt uden grund. Når tavsheden brydes af gode ord, jager de mørket på flugt, og det plagede menneske kan atter se op og få øje på lyset.

Kafka skriver et sted, at han “drikker ordene” i Milenas breve, hendes ord er det eneste, der kan slukke hans tørst. Samtidig er tanken om hende som en brændende ild, der er ved at gøre det af med ham. Han er hele tiden dobbelttydig til det yderste. Som det er menneskets lod at være, aldrig i ro, altid på vej til sin egen modsætning. Men alligevel er det sådan, at tavsheden er mørket, mens ordene, enten de høres eller læses, bryder det gamle mørke og skaber nyt liv. – Det kan jo også være ord, man helst ikke ville have hørt. Men det er dog oftest bedre at vide, hvad den anden vil sige, end at være fortabt i sine egne tyndinger af tavsheden. I det mindste er der så et ord at holde sig til, noget at rette sig efter. Uvished kan være værre end vished, selv om visheden betyder

sorg.

Den rugende, dæmoniske tavshed kommer af menneskets ængstelighed. Af dets forsigtige frygt for at folde sig ud og leve stærkt og kærligt. Den kommer af en skæbnesvanger frygt for andre og for sig selv. Ængsteligheden er stærk, og det er et spørgsmål, om den er stærkere end trangen til liv? Om fortvivlelse er stærkere end tro?

Den syge drengs far kom med sit barn, fordi han ikke selv, fordi ingen overhovedet, havde kunnet stille noget op imod den ødelæggelse, der hærgede drengens liv. Faderen var i den grundmenneskelige situation, at han ville tro på, at der var et håb, men at han samtidig ikke kunne. I denne spænding mellem to yderpunkter råber han til Jesus: "Jeg tror, hjælp mig i min vantro!" Et paradoksalt udtryk, men intet kan være mere dækkende for vort besynderlige liv. Altid er vi i en foruroligende modsætning til os selv. I det ene øjeblik river vi os lykkelige ud af vor egen håbløshed, i næste øjeblik, ja i samme øjeblik, falder vi tilbage i vor egen frygtsomme skepsis. Det er, som om der går en pæl igennem os og deler os i to dele. Hvordan er det da muligt at forblive hel? Vil vi ikke blive revet itu, når den ene del af os modsiger den anden og omvendt?

Der opstår da spontant en bøn om nåde. Nåde over de to dele, som truer med at ødelægge os som hele mennesker. Hvis vi skal tale om et menneskes tro, finder vi den stærkest her: I det erfarne, splittede menneskes spontane bøn til den, der råder over liv og død, at han vil lade nåde være over denne splittelse, som det har erfaret som sin uundgåelige skæbne. En tro, som ikke er et stort mod, som heller ikke er en endelig resignation, men en stemme, der beder om helhed, om at blive holdt sammen. Denne tro har vi ikke éngang for alle. Den opstår spontant, men viger igen, har ikke et blivende sted. Den søger altid et ord at kunne holde sig til. Når den har fundet et, søger den et til.

Fortællingen om den stumme og døve ånd, den fortvivlede far, de vantro disciple og den troende Jesus, som jager den tavse ånd på flugt, hører vi i fastetiden. Den tid, i hvilken Jesus er på vej op til Jerusalem for at lide og dø. Men lidelsen kom ikke pludseligt og overraskende. De mennesker, der her er tale om, lider allerede. Det er en lidelse at tvivle på, at der er et håb, som faderen gør. Det er en lidelse at se afmægtigt til, fordi man selv er fuld af tvivl, som disciplene er, og endelig er det en lidelse at leve og færdes mellem mennesker, hvis tvivl har gjort dem tavse, som Jesus gør.

“I vantro mennesker, hvor længe skal jeg være hos jer, hvor længe skal jeg finde mig i jer?” siger Jesus til dem i bitterhed og vrede. I sorg. – De beder om barmhjertighed, de beder om hjælp, om tro og håb. De beder om et ord fra den, der har magt over liv og død, fordi han har den helhjertede dristighed, de ikke selv kender.

Det er kærlighedens uforklarlige magt: Fordi den selv er hel, skaber den hvad den nævner. Det, der i sig selv er helt, har en helende virkning på det, der er omkring det. Men det splittede kan intet gøre af sig selv. Derfor kunne Jesus med et enkelt ord nedbryde den tavse mur, der omgav drengen, og åbne muligheden for, at ordene i barnet forløses.

Det er noget fundamentalt ved vores tilværelse, at hvis vi ikke kan tale åbent med hinanden, hvis vore ord, på grund af frygt og fordi vi ikke holder nok af hinanden, ikke kan komme til udtryk, så lukker verden sig om os og kvæler os hver især. – Men det ord, der er kærligt, åbent og frygtløst, det giver os mulighed for at tale frit sammen. Det ord er opstandelsens mulighed. Som det syge barn stod op, da Jesus talte til det, sådan står vi op, når vi giver hinanden mulighed for at tale åbent og uden frygt. Når vi taler gode ord til hinanden.

Gode ord er ord, der drister sig til at udlevere sig selv.

Kilde

Kirsten Bøggild: "Lyset bag lyset", s. 61-65. Rhodos. 1990

Kildetype

Dokumentation i bogværk

Tags

2. søndag i fasten, Anden tekstrække, Prædiken, Prædikener fra 1900-tallet

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/kirsten-boggilds-praediken-2-sondag-i-fasten>